

Etnisch-Culturele Diversiteit op de Vrije School: van Theorie naar Praktijk

Prof. Jozefien De Leersnyder

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

ComeniusNetwerk

de HogerOnderwijsVernieuwers

KU LEUVEN

Van Theorie naar Praktijk

- **Deel I: Please mind the gap!**
  - De hardnekkige prestatiekloof
  - Het mechanisme van 'Thuisvoelen'
- **Deel II: Frames matter!**
  - Welke diversiteitsideologieën zijn er?
  - En hoe zijn ze gelinkt aan uitkomsten?
- **Deel III: Yes we can! Aan de slag!**

Deel I: Please Mind the Gap!

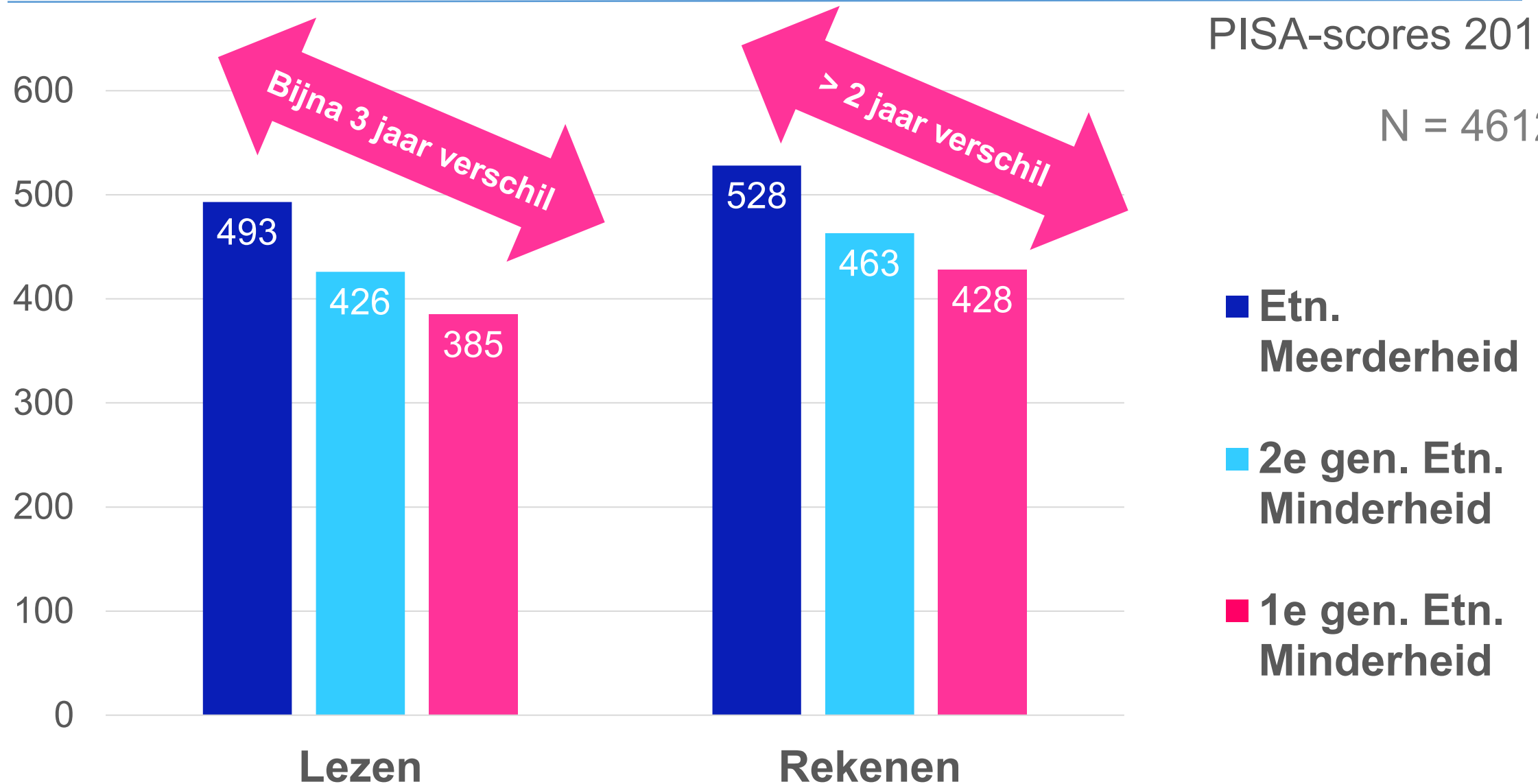
Cijfers en mechnismen

Prestatiekloof

PISA-scores 2018

N = 4612

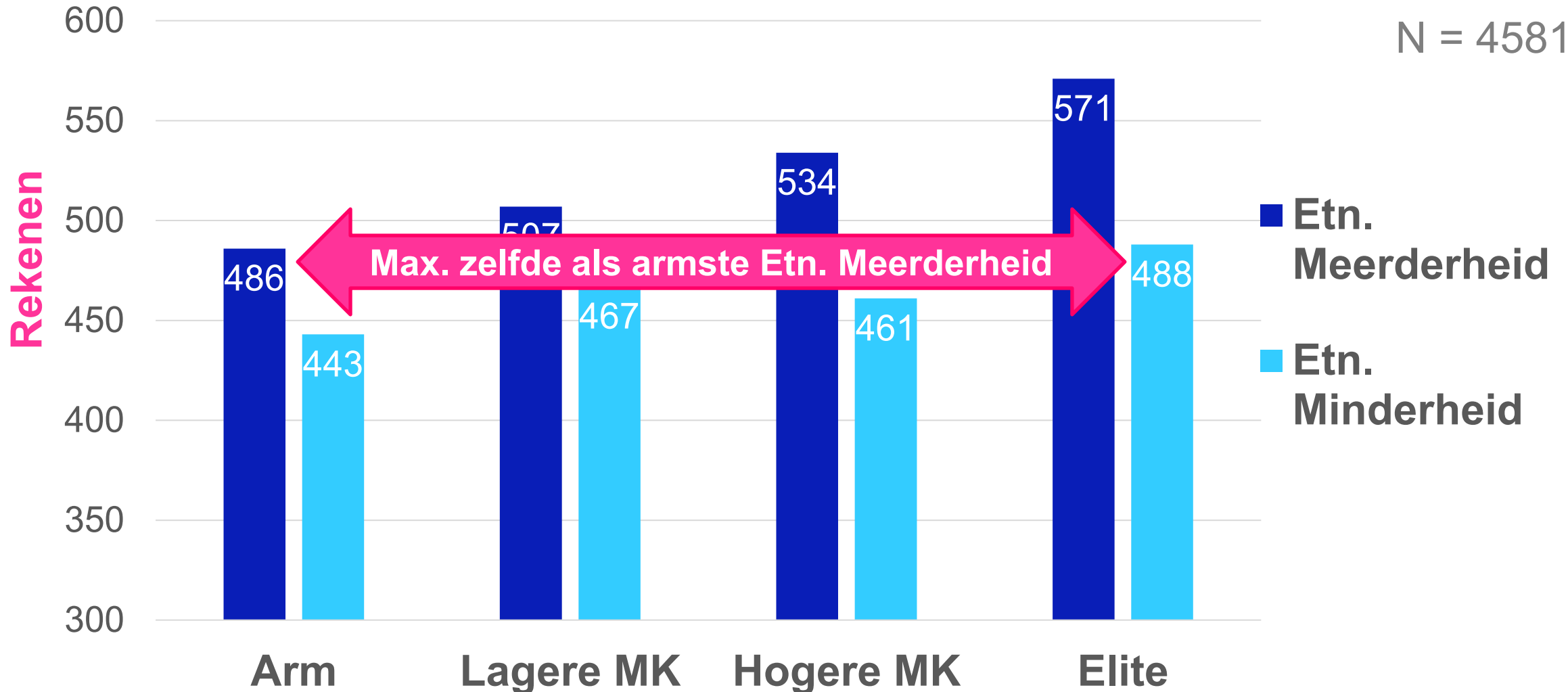

SES verklaart prestatiekloof NIET

PISA-scores 2018

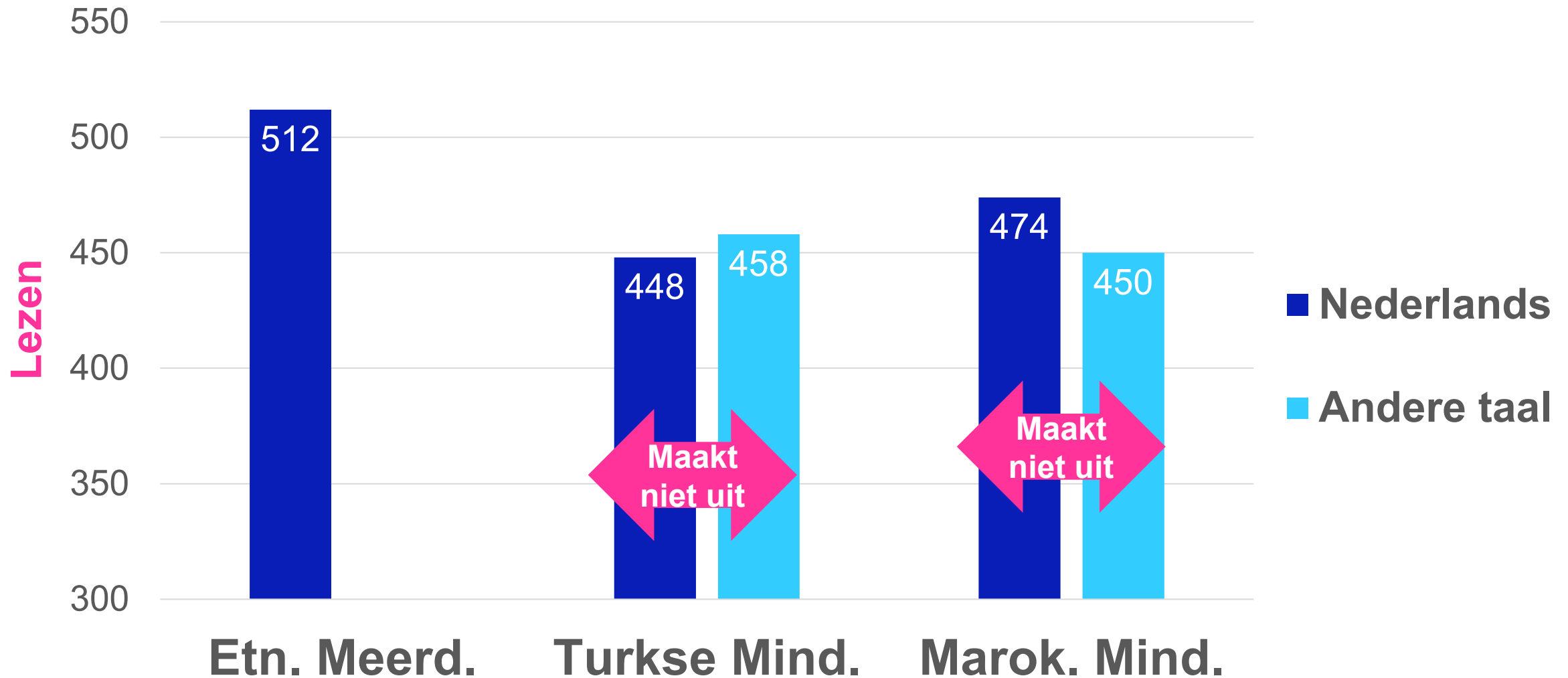
N = 4581

Taal met moeder maakt NIET uit

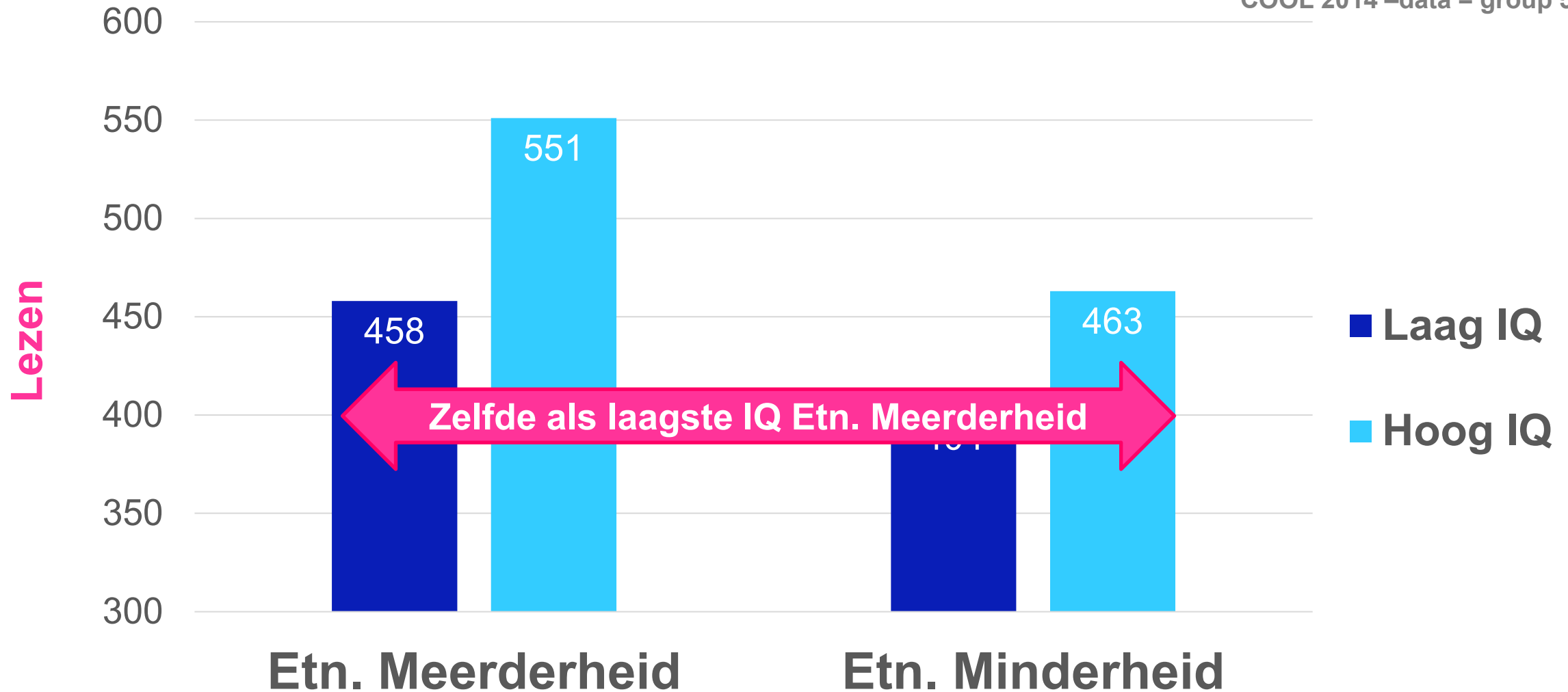
COOL 2014 –data = groep 5 (3^e klas)

IQ verklaart kloof NIET

COOL 2014 –data = group 5 (3^e klas)

CONCLUSIE

**Jongeren met migratie-
achtergrond kunnen hun
potentieel dus niet
optimaal realiseren!**

**Veelgehoorde pogingen
om de prestatiekloof te
verklaren slaan de bal
mis – ideologie $\neq$ cijfers**

Verschillende factoren spelen een rol

Individuele
factoren van
kind of
thuisituatie?

Structurele
factoren van het
schoolsteeem
en beschikbare
middelen?

Psychologische
factoren in
omgang met
diversiteit?

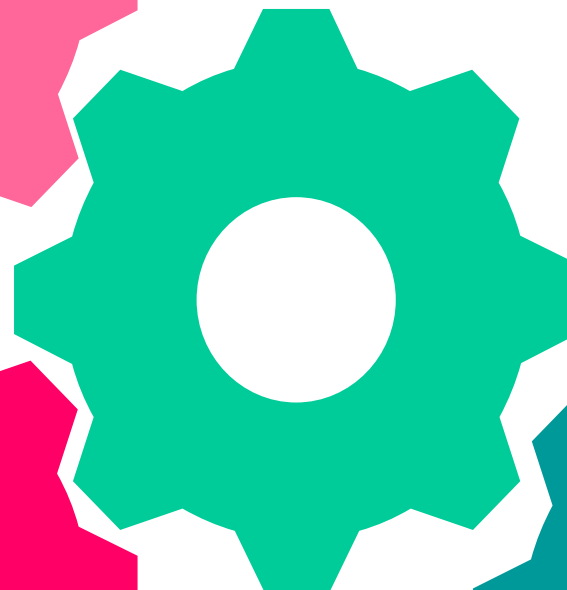
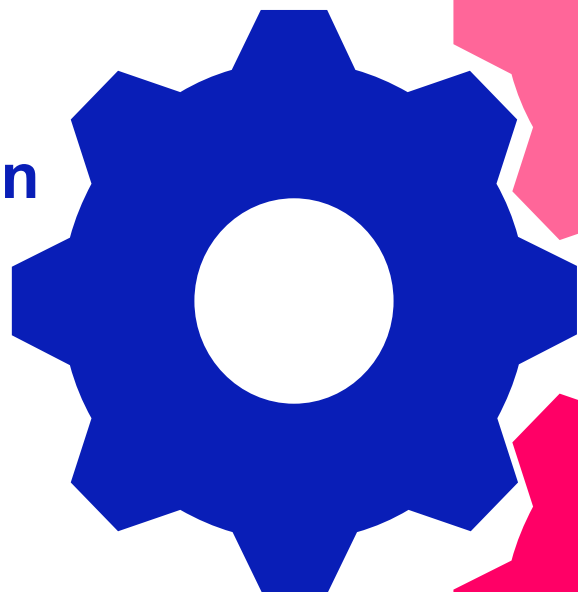
<http://www.skolo.org>

Rad van Ongelijkheid

Lage verwachtingen

Deficit-denken

Vooroordelen

Discriminatie

Thuisvoelen

‘The extent to which students feel personally accepted, respected, included, and supported by others in the school social environment’

(Goodenow 1993, 80)

Thuis is...

Plaats
om jezelf
te zijn

én waar anderen jou
waarderen om wie je bent

Thuisvoelen op school

Korpershoek et al., 2020

Articles

The relationships between school belonging and students' motivational, social-emotional, behavioural, and academic outcomes in secondary education: a meta-analytic review

H. Korpershoek , E. T. Canrinus , M. Fokkens-Bruinsma & H. de Boer

Pages 641-680 | Received 10 Jun 2018, Accepted 30 Apr 2019, Published online: 27 May 2019

Download citation <https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1080/02671522.2019.1615116>

Full Article

Figures & data

References

Citations

Metrics

Licensing

Reprints & Permissions

PDF

Share

ABSTRACT

Formulae display: MathJax

This meta-analytic review examines the relationships between students' sense of school belonging and students' motivational, social-emotional, behavioural, and academic functioning in secondary education. Moreover, it examines to what extent these relationships differ between different student groups (grade level, SES), measurement instruments, and region. The meta-analysis included 82 correlational studies, published in peer-reviewed journals between 2000 and 2018. Results revealed, on average, a small positive correlation with academic achievement, and small to moderate positive correlations with motivational outcomes such as mastery goal orientations; with social-emotional outcomes such as self-concept and self-efficacy; and with behavioural outcomes such as behavioural, cognitive, and agentic engagement. A small negative correlation is observed with absence and dropout rates. Similar results are found across different student groups (grade level, SES). Although the results vary to some extent across measurement instruments and region, generally, the results reveal that school belonging plays an important role in students' school life.

Related res

People also read

Implications for science of learning

Linda Darling-Hammond
Applied Developmental Psychology
Published online: 1

Sense of Belonging: A Difference?

Xin Ma
The Journal of Educational Psychology
Published online: 2

- Schoolprestaties
- Motivatie
- Gedrag
- betrokkenheid

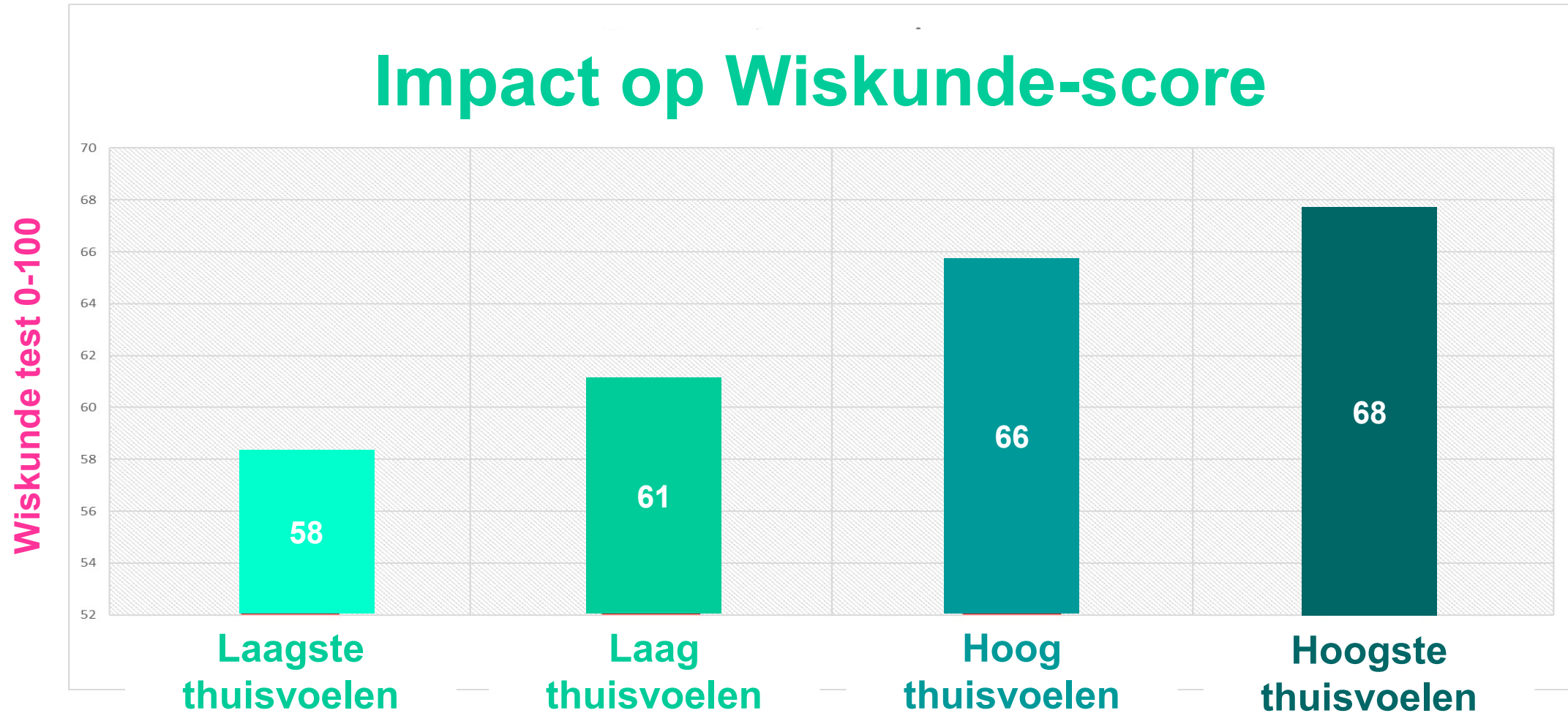

- Afwezigheid
- Schooluitval

Thuisvoelen op school

 N = 2897
in 58 schools
Age: 10-12y

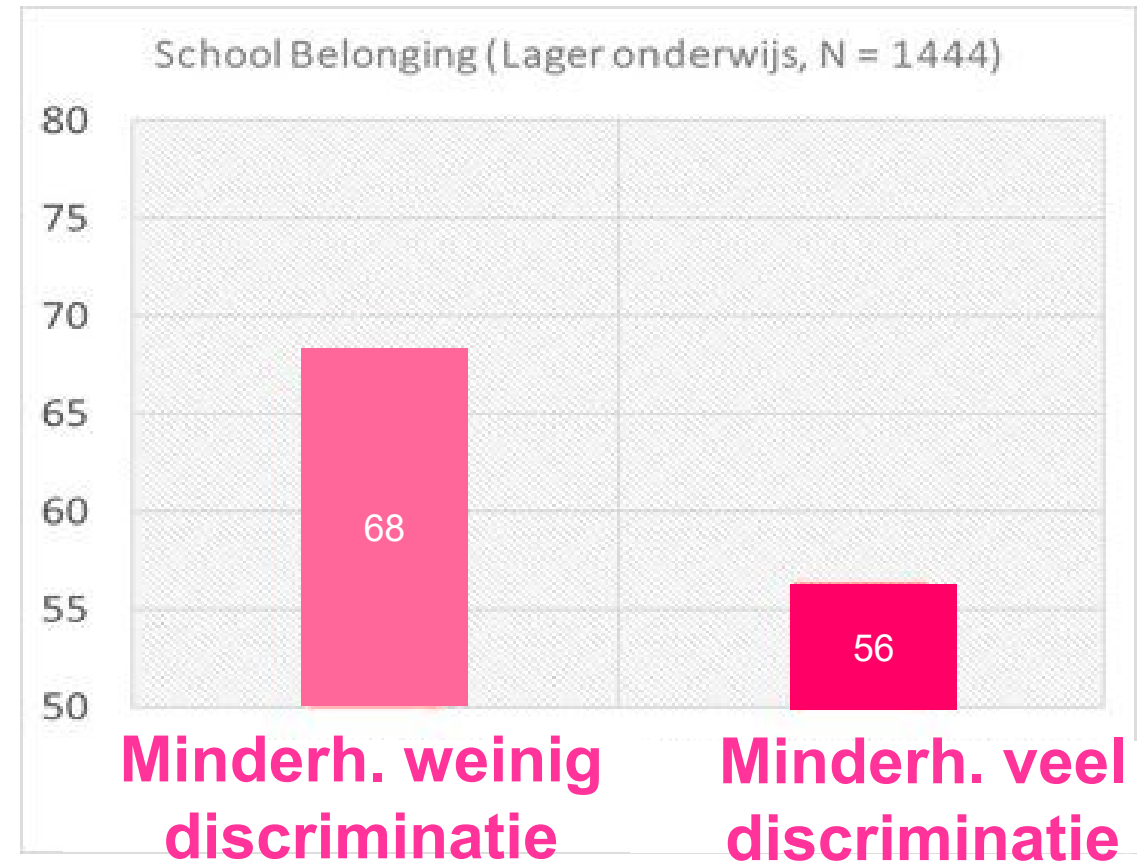
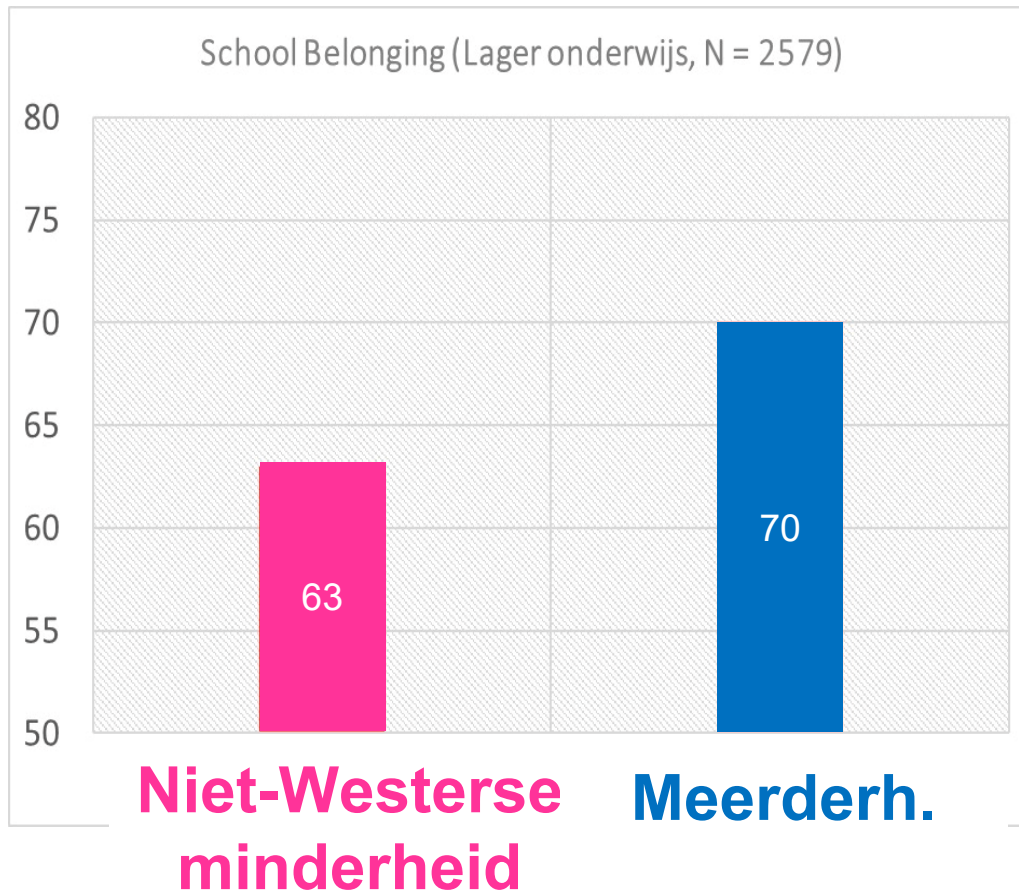
Agirdag, Konings, Lamrani & De Leersnyder, 2022

Discriminatie & thuisvoelen

Thuisvoelen 0-100

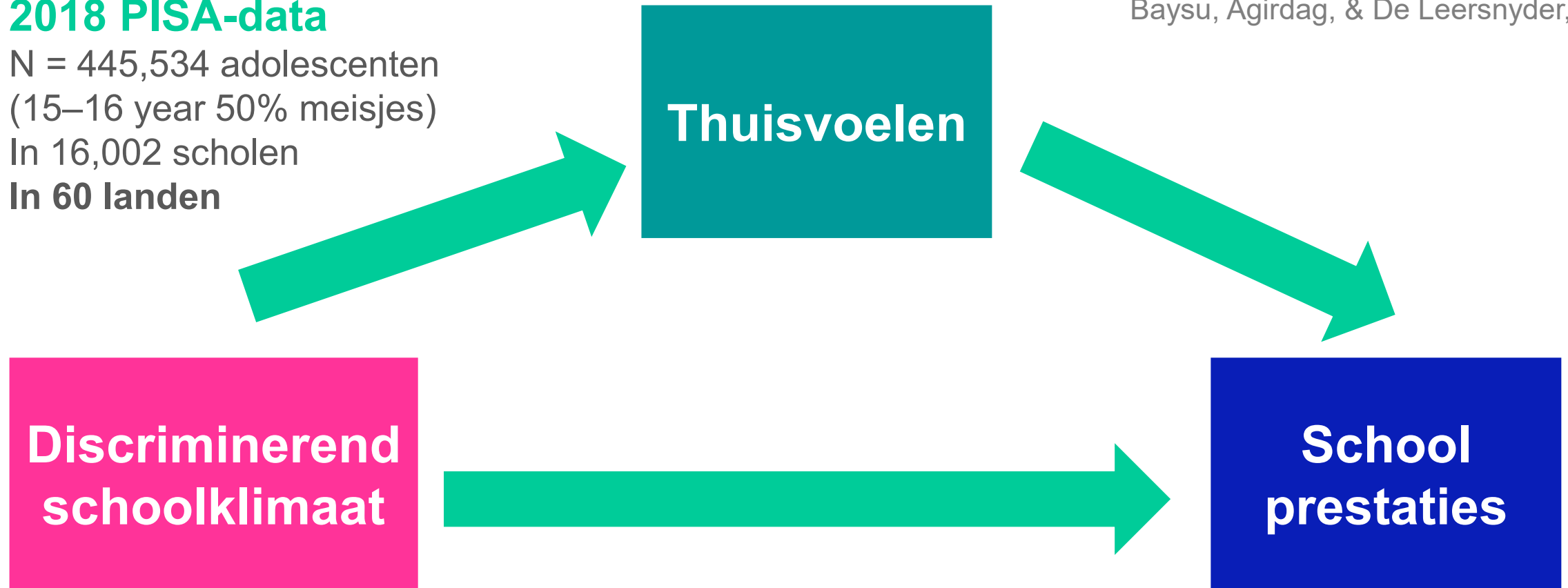

Discriminatie & Thuisvoelen → prestatie

2018 PISA-data

N = 445,534 adolescenten
(15–16 year 50% meisjes)
In 16,002 scholen
In 60 landen

Baysu, Agirdag, & De Leersnyder, 2022

**Thuisvoelen op school is
een voorwaarde om tot
leren te komen.**

**Discriminatie ondermijnt
thuisvoelen en zo ook
schoolprestaties**

Voer een streng anti-discriminatie-beleid!

Maak leraren bewust van impliciete biases!

**Maar... ook onze visie op
en aanpak van diversiteit
beïnvloedt thuisvoelen
en prestaties!**

Deel II: Frames matter! Diversiteits-ideologieën en – praktijken bepalen uitkomsten.

7 studies in België & Nederland

abstract

Validiv

Agirdag, 2019

N = 2845 pupils
in 68 schools
10-12 years old

School lang

School w/o Racism
De Leersnyder, 2019

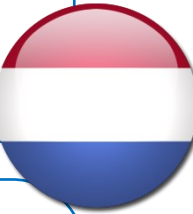
N = 1402
in 8 schools
M age: 17y

Leerkracht kort

1st y BA Psy UvA
De Leersnyder, 2021

N = 360 (72% int class)
in 36 tutorial groups
M age: 18y

concreet

ECDIS

Agirdag, Konings & De Leersnyder, 2023

N = 3073
in 59 schools
10-12 years old

Leerkracht kort

S w/o R Covid
De Leersnyder & Meeussen, 2023

N = 914
in 5 schools
M age: 17y

gecodeerd

CILS
Phalet & Celeste, 2019

N = 3131
in 61 schools
M age: 15y

Diversity Monitor UvA
Gündemir & De Leersnyder, 2023

N = 1306 (700 intern.)
5 programs, 4 years
M age: 20y

Univ. klimaat

Visie: Wat denken we over diversiteit?

Deficit

Assimilatie

Neutraal

Kleurenblindheid

Meerwaarde

Pluralisme

Praktijk: Hoe gaan we om met diversiteit?

Diversiteitsideologieën

Assimilatie

Kleurenblind

Pluralisme

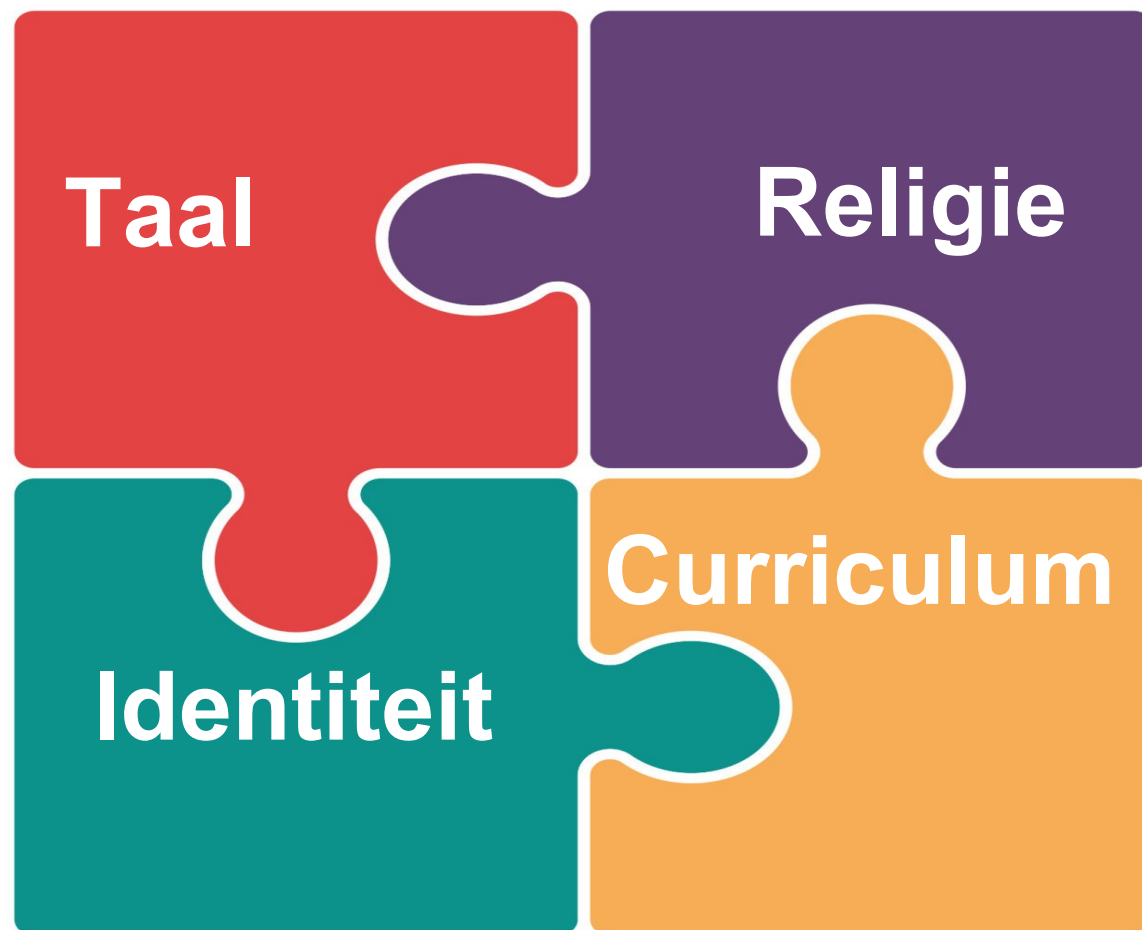
**De Vlaamse cultuur is de enige die er écht toe doet (want we zijn in Vlaanderen).
→ Aanpassen**

**Etnisch-culturele achtergronden van mensen spelen geen rol (want iedereen is uniek en gelijk).
→ negeren**

Verschillen in socio-culturele achtergronden en identiteiten van mensen zijn een meerwaarde. → Erkennen en omarmen.

Domeinen van diversiteitsmodellen

Taal

Assimilatie

- **Leerlingen krijgen straf als ze een andere taal dan Nederlands spreken in de klas**

Kleurenblind

- **Leerkrachten letten niet op de taal die leerlingen spreken.**

Pluralisme

- **Leerlingen mogen elkaar helpen in andere talen**
- en leerkrachten ondersteunen hen hierin**

Religie

Assimilatie

- **Leerlingen en leerkrachten mogen een kruisje dragen, maar geen hoofddoek.**

Kleurenblind

- **Niemand op school mag religieuze tekens dragen**

om zo de neutraliteit te bewaren.

Pluralisme

- **Leerlingen en leerkrachten mogen hun religie laten zien door kruisjes, hoofddoeken, keppeltjes...**

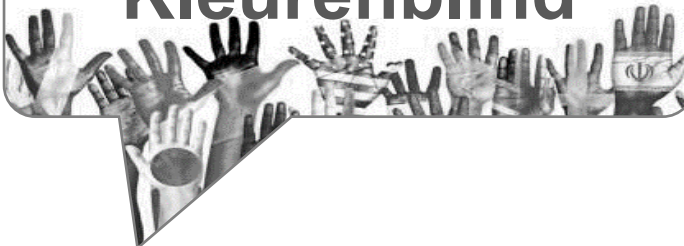
dat vinden we zelfs een meerwaarde.

Curriculum

Assimilatie

- In de les, leren we vooral over de Vlaamse / Belgische / Europese cultuur

Kleurenblind

- In de les, benadrukt de leerkracht vooral dat we allemaal mensen zijn

Ons curriculum is gewoon neutraal.

Pluralisme

- In de les leren we over verschillende culturen. Geen enkele is meer waard dan de andere.

OOK: negatieve aspecten koloniaal verleden

Curriculum- racisme

Assimilatie

- **We spreken niet over racisme en discriminatie.**

Dat bestaat hier niet (meer).

Kleurenblind

- **We spreken niet over racisme of discriminatie omdat dat onnodige spanning meebrengt.**

En iedereen is toch gelijk

Pluralisme

- **We krijgen les over racisme en discriminatie.**

Structurele ongelijkheden worden besproken.

Identiteit

Assimilatie

- **Op school is het dragen van een voetbaltruitje van een buitenlandse ploeg verboden**

Kleurenblind

- **De leerkrachten benadrukken dat culturele verschillen er niet toe doen**

Pluralisme

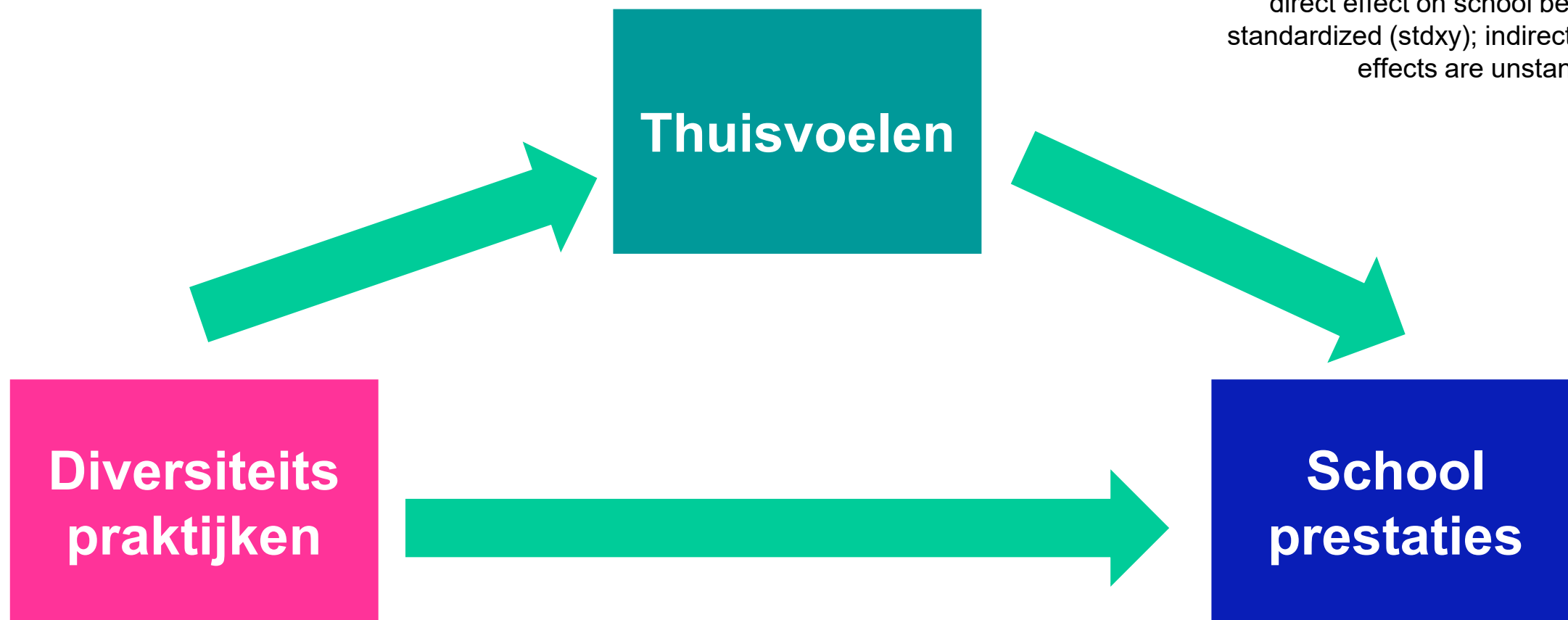
- **Op school vieren we niet alleen Kerstmis, maar is er ook aandacht voor het Suikerfeest of de andere feesten die kinderen thuis vieren.**

**Wat is de beste aanpak, denk je?
Assimilatie? Kleurenblindheid? Pluralisme?**

Directe én indirecte impact!

Telkens Multilevel Mediatie-modellen, na controle voor: ethnic majority (vs minority), SES, Dutch language skills, covid difficulties and gender at individual level and SES composition and ethnic composition at the school level. The direct effect on school belonging is standardized (stdxy); indirect and total effects are unstandardized.

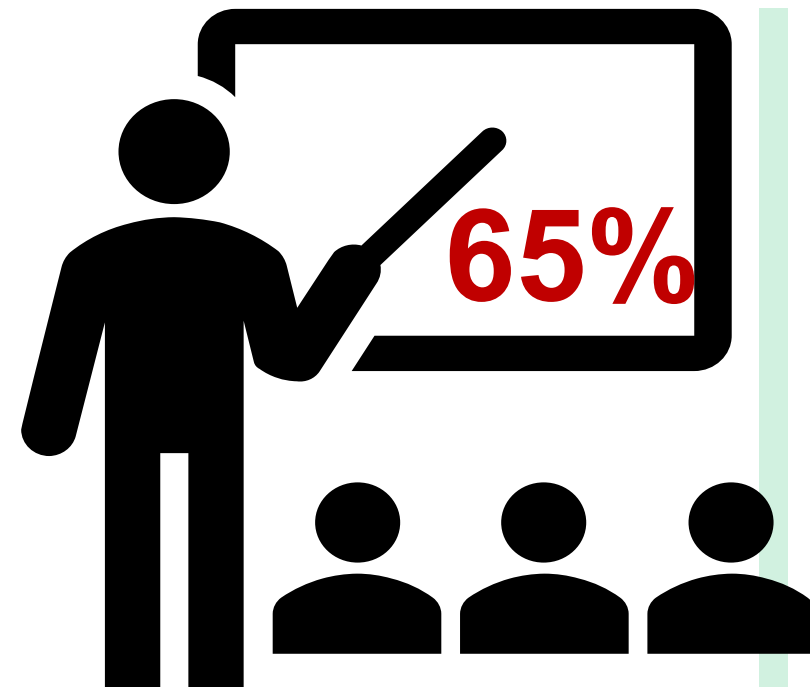
Visie: Wat denken we over diversiteit?

Deficit

Assimilatie

Meertalige leerlingen zouden op school, ook onderling, **alleen Nederlands** moeten spreken.

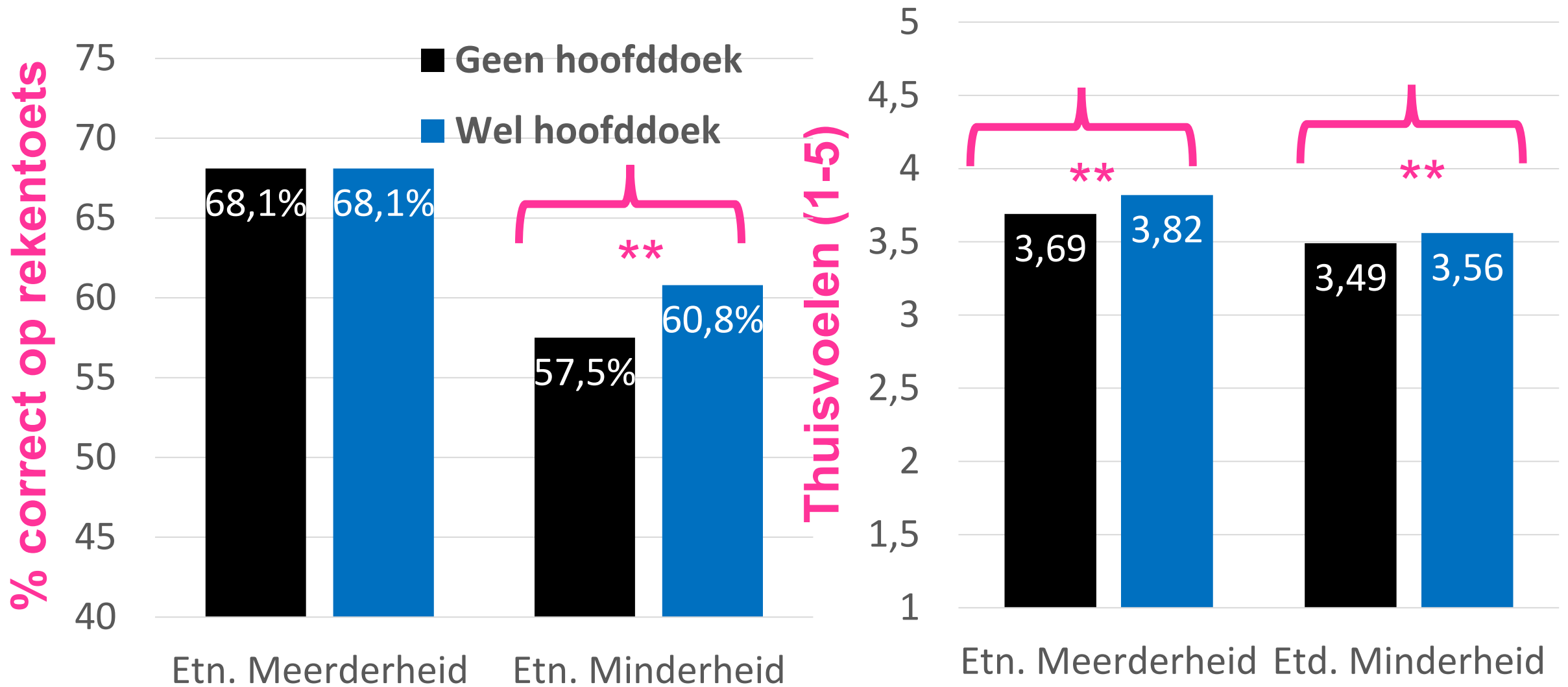

Praktijk: Hoe gaan we om met diversiteit?

Impact Assimilatie praktijken

	Taal	Religie	Identiteit
	Enkel Ndl	Enkel Christ.	Enkel Vlaams
Direct effect op Thuisvoelen	-.14 (.02)**	-.20 (.02)**	-.25 (.02)**
Direct effect Wiskundetoets	-.01 (.02)	.02 (.02)	-.05 (.02)**
Indirect via Thuisvoelen	-.26 (.06)**	-.37 (.08)**	-.45 (.11)**
Totaal effect op Toets	-.59 (.37)	-.17 (.33)	-1.64 (.39)**
R2 Toets	.18**	.18**	.18**
R2 Thuisvoelen	.09**	.11**	.13**

Impact hoofddoekenverbod

Visie: Wat denken we over diversiteit?

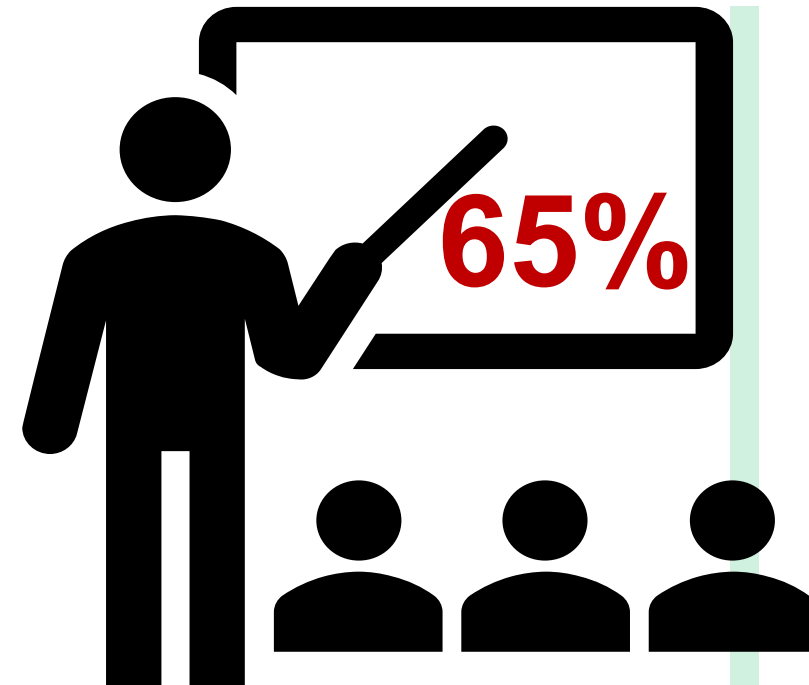
“Het maakt niet uit of leerlingen zwart, groen of wit zijn, ik zie geen kleur, ik zie leerlingen”

Neutraal

Kleurenblindheid

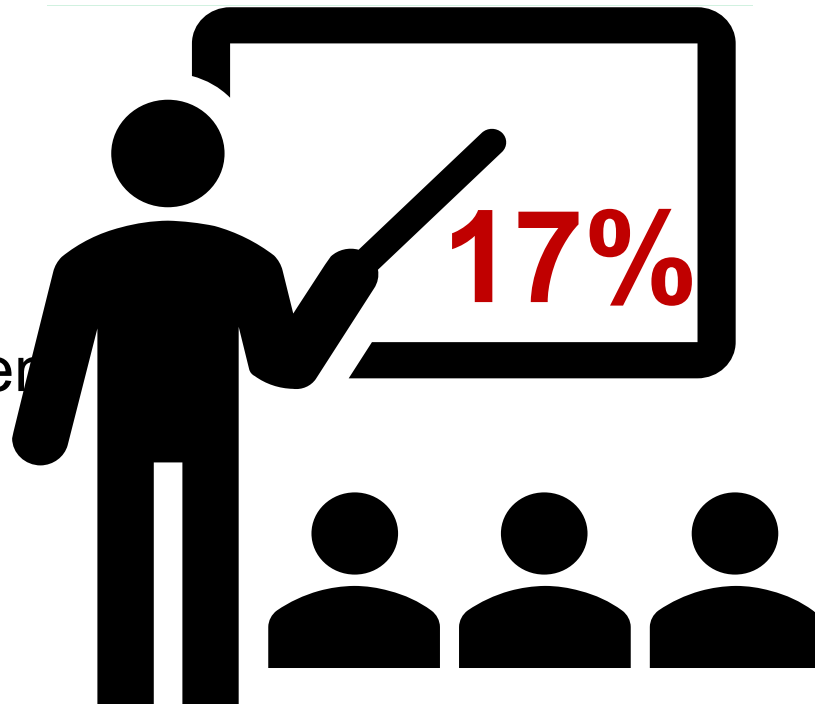
Beleid: Hoe gaan we om met diversiteit?

Impact Kleurenblinde praktijken

	Taal Laissez- faire	Religie Neutraliteit	Curriculum Gedeeld mens-zijn	Identiteit Negeert verschil
Direct effect op Thuisvoelen	.01 (.02)	-.08 (.02)**	.23 (.02)**	-.16 (.02)**
Direct effect op Toets	-.01 (.02)	.02 (.02)	.09 (.02)**	.08 (.02)**
Indirect via Thuisvoelen	.00 (.04)	-.12 (.04)**	.38 (.11)**	-.28 (.06)**
Totaal effect op Toets	-.26 (.38)	.18 (.26)	2.55 (.43)**	1.09 (.29)**
R2 Toets	.18**	.18**	.18**	.18**
R2 Thuisvoelen	.08**	.09**	.12**	.11**

Visie: Wat denken we over diversiteit?

Leerkrachten die over voldoende professioneel zelfvertrouwen beschikken om aan een cultureel diverse klas les te geven

Meerwaarde

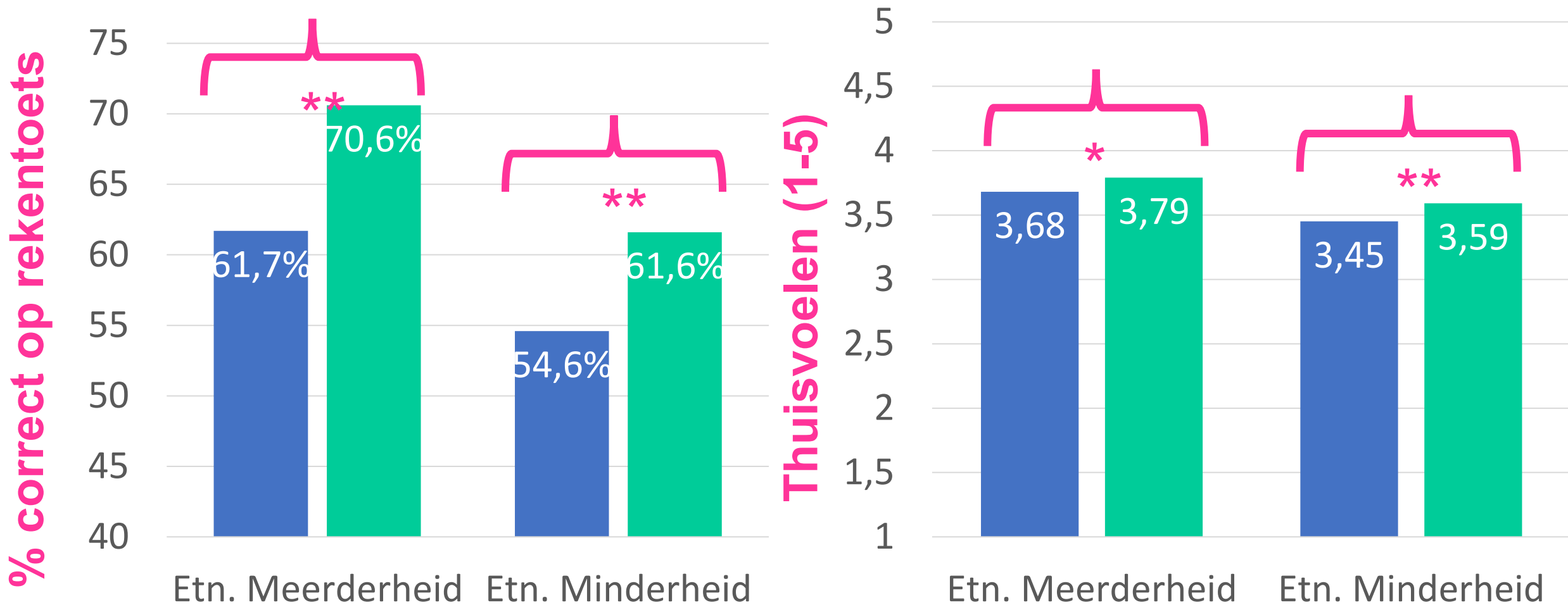
Pluralisme

Beleid: Hoe gaan we om met diversiteit?

Impact Pluralisme

	Meerta- ligheid troef	Anti- racist curric.	Repre- sentatie curric.	Kolon. Geschie denis	Inclusief Multicul- tural.	Inter- cultural- lisme
Direct eff. Thuisvoelen	.04 (.02)*	.26 (.02)**	.07 (.02)**	.04 (.02)*	.36 (.02)**	.16 (.02)**
Direct eff. op Toets	-.04 (.02)*	.11 (.02)**	-.01 (.02)	.12 (.02)**	.00 (.02)	-.04 (.02)*
Indirect via Thuisvoelen	.06 (.04)*	.42 (.13)**	.12 (.04)**	.15 (.08)*	.81 (.18)**	.40 (.09)**
Totaal effect op Toets	-.58 (.32)	3.12 (.45)**	.01 (.32)	5.17 (.80)**	.95 (.44)*	.48 (.46)
R2 Toets	.18**	.18**	.18**	.17**	.18**	.18**
R2 Thuisvoelen	.08**	.12**	.18**	.08**	.10**	.10**

Impact racisme bespreken

CONCLUSIE

**Leerlingen voelen zich
meer thuis én presteren
beter (+/- 8-10%) bij
pluralistische praktijken**

**Thuisvoelen en prestaties
van álle leerlingen zijn
slechter bij assimilatie
praktijken**

CONCLUSIE

**Het enige onderdeel van
kleurenblindheid dat
vruchten kan afwerpen, is
het benadrukken van
gedeeld mens-zijn**

CONCLUSIE:

DUS:

Diversiteitsideologieën en praktijken doen ertoe!! Ze scheppen of ondermijnen processen om te leren.

DUS: Kiezen voor pluralisme als diversiteitsbeleid steunt op wetenschap eerder dan (linkse) ideologie

Screen het schoolbeleid, je curriculum én didactiek op de aanpak van diversiteit

→ maak pluralistischer!

Train alle leraren in het herkennen van de frames en verbreden didactiek!

Deel best practices!

**Blijf nieuwsgierig naar de
Ander!**

**“zo mooi, anders dan ik. Ik zou je
niet anders dan anders willen”**

“We seek to unite people of all races and nations, and bridge the division and differences between various groups of people.”

Rudolf Steiner, The Universal Human lecture

Deel III: YES WE CAN! Aan de slag!

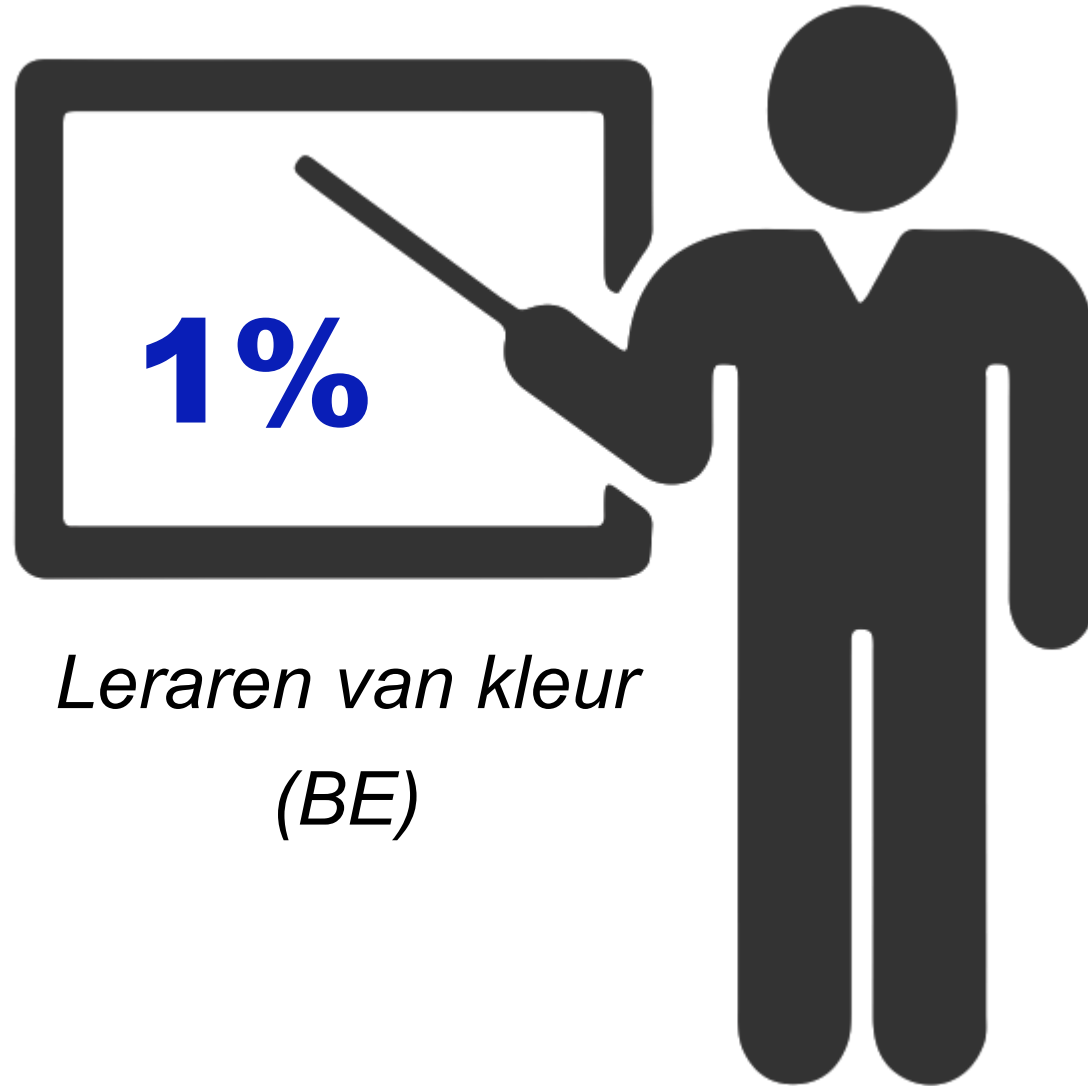
Oogst: Personeelsbeleid

- (martine/martijn)
- Rolmodellen: vanuit ouderpopulatie, sprekers uitnodigen die vertellen over culturele achtergronden
- Maria met Jezus, of moeder met kind, of andere rolmodellen aanvullend
- Vacatureteksten aanpassen (actief werven vanuit andere culturen, affiniteit met migratietalen, nieuwsgierigheid naar vrijeschoolonderwijs o.i.d.)
- Geef 'wildcards?' Neem risico (voorbij aan cv)
- Vergeet je oudleerlingen niet (?)

You can't be what
you can't see.

Marian Wright Edelman

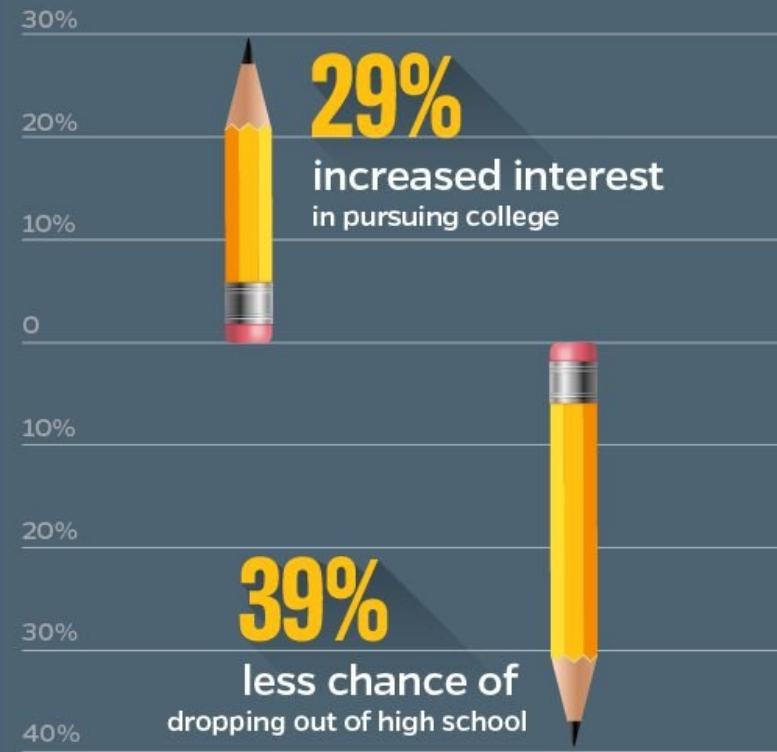

*Leraren van kleur
(BE)*

BLACK TEACHERS MAKE A DIFFERENCE

Persistently low-income black boys
with a black teacher in 3rd-5th grade

Representatie doet ertoe!

Stout, Archie, Cross & Carman, 2018
Llamas, Nguyen, & Tran, 2023

INTERCULTURAL EDUCATION
2018, VOL. 29, NO. 3, 399–417
<https://doi.org/10.1080/14675986.2018.1437997>

The relationship between faculty diversity and graduation rates in higher education

Rebecca Stout, Cephas Archie, David Cross and

Department of Educational Leadership and Policy Analysis, U
TX, USA

ABSTRACT

This study examines the relationship between faculty ethnic diversity and graduation rates of underrepresented students, in particular those from underrepresented and ethnic minority populations. Using IPEDS data, researchers calculated a Diversity Score for each institution. Findings suggest that faculty diversity is lower than in the U.S. national population. Overall graduation rates for underrepresented minority students of all races/ethnicities are positively affected by increased diversity of their faculty.

Positieve link
tussen
aanwezigheid
rol- modellen
en afstuderen!

diversity; higher education

RACE ETHNICITY AND EDUCATION
2021, VOL. 24, NO. 3, 375–391
<https://doi.org/10.1080/13613324.2019.1679759>

The case for greater faculty diversity: examining the educational impacts of student-faculty racial/ethnic match

Asmín D. Llamas^a, Khoa Nguyen^a and Alisia G.T.T. Tran^b

^aDepartment of Counseling Psychology, Santa Clara University, Santa Clara, CA, USA; ^bCounseling and Guidance Psychology, Arizona State University, Tempe, AZ, USA

ABSTRACT

Faculty diversity has benefits for all students; however, increasing faculty diversity may be particularly helpful in reducing academic disparities for students of color. This study examines the impact of having a professor of the same race/ethnicity on student performance. A longitudinal model was tested to examine how campus racial/ethnic composition and student-faculty racial/ethnic match impact GPA and graduation for students of color. Campus racial/ethnic climate was included in the model as a potential mediating factor. Results indicated that student-faculty racial/ethnic match, campus racial/ethnic composition, and campus racial/ethnic climate each predicted GPA, which predicted graduation. An indirect relationship between student-faculty racial/ethnic match and GPA through campus racial/ethnic climate was found. Findings stress the need for diverse faculty to enhance student success, ultimately improving grades and retention. Given the benefits to students, a focus on the hiring and retention of faculty of color may be key in addressing academic disparities.

ARTICLE HISTORY

Received 18 October 2018
Accepted 23 August 2019

KEYWORDS

Faculty diversity; faculty of color; academic disparities; students of color

Oogst: Taal

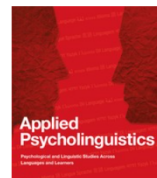
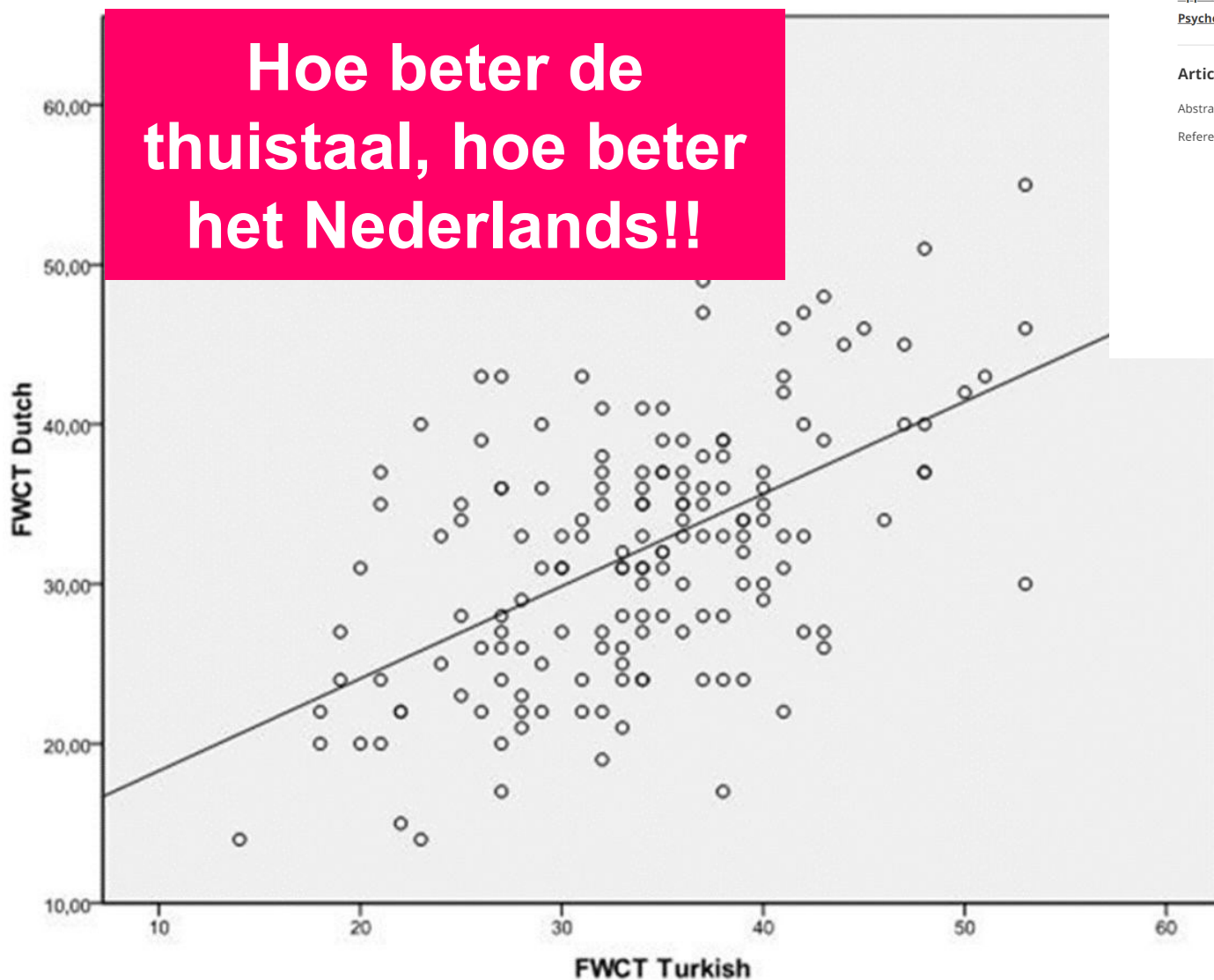

- Thuistaal de klas in; voorlezen in eigen taal, liedjes zingen in eigen taal (voorbij aan Du, Fr, En), ouders hierbij betrekken
- Nieuwe ouders koppelen aan ouders bekend met school
- Thuistaal actief betrekken bij de taalperiodes
- Taalbeleid (incl. NT2) ontwikkelen
- Faciliteren, ondersteunen anderstalige ouders
- Anderszijn versus gericht aandacht geven aan thuistaal
- Verschillen tussen anderstaligen onderscheiden (eigen aanpak?) Ouders hierbij betrekken
- Voorbeeld: boeken zonder tekst (kleuters), ook mee naar huis (Berbers, geen geschreven taal). Woorden (concepten; beelden vanuit thuis)

1. DOMEIN TAAL

Evidence-based inspiratie voor de praktijk ivm een pluralistisch taalbeleid.

1. Talige diversiteit

Linguistic interdependence of receptive vocabulary skills in emergent bilingual preschool children: Exploring a factor-dependent approach

Published online by Cambridge University Press: 25 July 2019

Sven Sierens, Stef Slembrouck, Koen Van Gorp, Orhan Agirdag and Piet Van Avermaet

Show author details

Article Metrics

Get access

Share

Cite

Rights & Permissions

Applied Psycholinguistics

Article contents

Abstract

References

Abstract

This study investigates the extent to which internal and contextual factors moderate the linguistic interdependence between receptive vocabulary skills in emergent bilingual children. Such factors are frequently related to first (L1) and second language (L2) skills, but few studies have examined their concurrent influence on the cross-language relationship, or have linked the results to the two main explanatory models for interdependence: common underlying proficiency or individual differences. Using a cross-sectional correlational design, concept comprehension was bilingually assessed in 154 children of Turkish background (aged 4 to 6), attending Flemish preschool. Regression analyses revealed that Turkish L1 vocabulary size significantly predicted Dutch L2 vocabulary size, which is in line with interdependence theories. Age, preschool grade, and L2 use at home positively predicted L2 vocabulary. Newly arrived immigrant status and maternal education (partly) predicted L2 vocabulary negatively. The latter

“Je bent zo slim als je rijkste taal”
(Prof. em. Anne De Graaf)

Meerwaarde meertaligheid

Meertaligheid stimuleert de hersenen, zorgt voor een groter sociaal network, geeft toegang tot meer bronnen en is goed voor de economie.

Pluralisme: Taal

- Als je thuis een andere taal spreekt, dan mag je die ook gebruiken in de les. Bijvoorbeeld om opdrachten te maken
- De leraars zeggen dat elke taal die je kent een voordeel is
- Op onze school zijn er ook boeken in andere talen zoals Turks, Arabisch of Pools
- De leerlingen mogen elkaar op onze school helpen in een andere taal
- De leraars vragen aan leerlingen hoe zij woorden zeggen in de taal die ze thuis spreken

Preteaching in de thuistaal

SAMENWERKING MET HET INSTITUUT VOOR TURKSE STUDIES, INTEGRATIE EN ONDERZOEK

Thuistaal als brug tussen thuis en school

In samenwerking met het Instituut voor Turkse Studies, Integratie en Onderzoek krijgen onze leerlingen met Turkse roots van het derde kleuterklas twee uur lang de thema's uitgelegd in het Turks. Dit valt onder de noemer preteaching waarbij de leerlingen grondiger de leerstof beheersen.

voor meer info: info@instituutturksestudies.be

Filmpje over de meertalige klaspraktijk van 'Juf Femke'.

Te herbekijken via onderwijsplatform Klasse: <https://www.facebook.com/watch/?v=302049918135472>, meertaligheid min. 3

Mogelijkheden AI

Samenvattingen in
de thuistalen

Individuele taalfeedback

Uitleg in de
thuistalen

Vorbereiden en
herhalen

Meertalige
discussies

Hoe pakken we het aan?

We geven de thuistaal een volwaardige plaats op school, we maken de rijkdom aan talen **visueel zichtbaar**.

De leerkrachten benutten de thuistaal van de kinderen **om het leerproces te ondersteunen**.

We betrekken ouders als deskundige van de thuistaal bij het leerproces van de kinderen.

We stimuleren kinderen om **elkaar te helpen bij het leren**, de thuistaal kan hierbij een hulpmiddel zijn.

Concreet voorbeeld

“In het eerste leerjaar hebben sommige meertalige kinderen het nog moeilijk met ruimtelijke begrippen als: voor, achter, begin, midden, ... De leerkracht vertaalt deze begrippen in de thuistalen van de kinderen. Voor de talen die ze zelf niet spreekt, roept ze de hulp in van de ouders. Ze hangt woordkaarten op in de klas in het Nederlands en in de thuistalen, vergezeld van een visuele voorstelling van het concept.”

TIPS BIJ HET MEERTALIG OPVOEDEN

Scan de QR-code voor meer info.

We geven jullie alvast deze drie vuistregels mee:

- * Praat veel in je thuistaal
- * Zoek oefenkansen voor Nederlands & andere talen
- * Oefen zelf ook Nederlands

BRONNEN:

- Frijns, C. (2019). De vliegtuigklas. Pelckmans Pro
- Metrotaal (website). Geraadpleegd op 21 augustus 2023 via <http://www.metrotaal.be>
- Van den Branden, K. (2010). Handboek taalbeleid basisonderwijs. Acco.

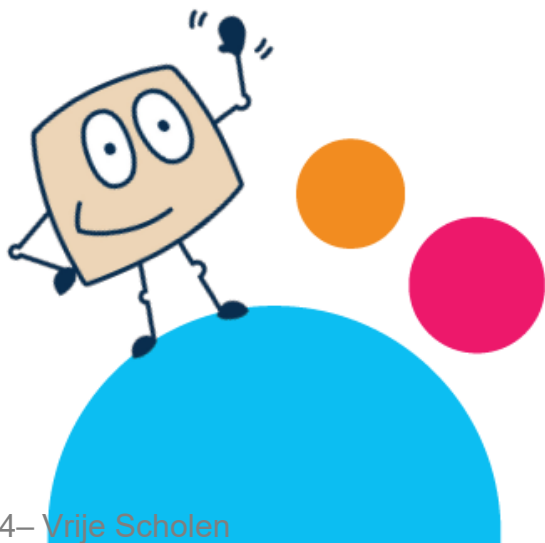
Voorbeeld
Sint-
Jancollege
Visitatie, Gent

ONZE GOUDEN TAALAFSPRAKEN

Op onze school is Nederlands de gemeenschappelijke omgangstaal en de voornaamste leertaal, het is de taal die ons verbindt met elkaar.

Daarenboven waarderen we de talige diversiteit van onze leerlingen en zetten we in op de thuistaal. Elke taal die je kent is een meerwaarde, alle talen zijn goud waard!

We ontwikkelden vijf gouden afspraken voor onze school, die ons begeleiden in het samen leren & leven.

Als je mij nodig hebt, ben ik daar. In onze taal helpen we elkaar.

In een groep spreek ik een taal die duidelijk is voor ons allemaal.

Mijn taal helpt me op stap zodat ik het helemaal snap!

Ik wil weten wie je bent en welke taal je kent.

Ik gebruik mijn taal op een mooie manier, zowel buiten de school als hier.

Onze gouden taalafspraken kwamen tot stand op basis van inzichten uit wetenschappelijk onderzoek.

Taal is een belangrijk onderdeel van je identiteit. Het mogen gebruiken van de thuistaal bevordert het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen.

De kennis van de thuistaal is bijzonder belangrijk bij het leren van een tweede taal. De eerste taal kan een steiger vormen die helpt bij het leren van een tweede taal.

Het mogen gebruiken en functioneel inzetten van de thuistaal op school ondersteunt het leren.

Voorbeeld
Sint-
Jancollege
Visitatie, Gent

Oogst: Religie

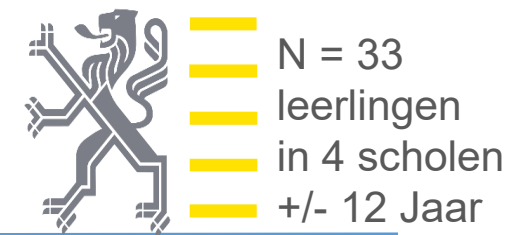

- Wees nieuwsgierig
- Is de vrijeschool Christelijk of (toch) niet?
  - Christelijk element niet loslaten, maar verrijken met andere religies
  - Samen rituelen vieren
- Is vertelstof de oorsprong, of het onderliggende geloof?
- Jaarfeesten versus natuurfeesten (of kleurenblind)?
- Aanhaken bij kinderen of aanhaken bij de wereld i.r.t. vierenjaarfeesten?
  - Kies sowieso een aantal grote feesten om de wereld binnen te brengen

2. DOMEIN RELIGIE

**Evidence-based inspiratie voor
de praktijk ivm een
pluralistische religieuze context.**

Religie in ECDIS-focusgroepen

Jezelf kunnen zijn:

*“Waarom zou het niet mogen? **Je moet gewoon jezelf kunnen zijn** op school, anders is het geen goede school. Dan kun je je niet thuis voelen”*

Je kunt er van leren:

*“Diversiteit is goed: als iemand een hoofddoek draagt kun je ook die persoon **dingen gaan vragen** over het geloof en dat is ook voor die leerling zelf wel leuk”*

Katholiek onderwijs geeft moslims volwaardige plek op school

Beeld jonas lampens

Katholiek Onderwijs Vlaanderen gaat moslims en andersgelovigen een volwaardige plek geven op school. Door een grote omwenteling komt er op scholen met zeer veel moslims meer plaats voor hoofddoeken, speciale plekken om te bidden en vrijwillige islamles buiten de schooluren.

Pluralisme: Religie

- We leren op school dat alle leerlingen trots moeten zijn op hun geloof
- We bespreken op school dat geen enkel geloof beter is dan een ander
- De leraars houden rekening met het geloof van alle kinderen in onze klas
- In onze klas praten we over wat wij geloven en waarom
- Leraars vragen ons om na te denken over hoe verschillende geloven op elkaar lijken
- Op school vieren we niet alleen Kerst en Pasen, maar ook het Suikerfeest bijvoorbeeld

Oogst: Curriculum

- Hoe cultureel gekleurd is onze bron (Algemene Menskunde, R.S.)? Wel/geen sleutel tot hervorming van onderwijs?
- Verrijken: waar staan we nu?
- Voorkeursbeleid? In welke zin zijn we open?
- Schoolnaam veranderen ipv 'vrijeschool' als uitnodiging
- Opnemen in curriculum (periodes/vertelstof) van andere culturen (verschil basisonderwijs, voortgezetonderwijs)
- Bijv. geschiedenis Rome (kl.6) "val", vanuit Westers en Oosters perspectief!
- Perspectief op de wereld (wereldkaart Mercator vs. Peeters; wat is middelpunt?)
- Algebra (gouden eeuw Arabische cultuur)
- Scholing als docent (missen van planken)
  - Jaarfeesten: Pinkerfeest (verbindingsfeest; talenfeest)Onderzoek wat vanuit de bron nu nodig is?

3. DOMEIN CURRICULUM

Evidence-based inspiratie voor de praktijk ivm een pluralistische benadering van het curriculum.

Multiculturalisme: Curriculum

- We bespreken op school hoe mensen uit verschillende landen denken en leven
- We hebben boeken op school met mensen uit verschillende landen
- De leraar gebruikt voorbeelden uit andere landen in de les
- We bespreken op school dat we moeten ingrijpen als iemand oneerlijk behandeld wordt

Anti-racistisch
opvoeden gaat
niet vanzelf!

Eva Dierickx
Kato Luyckx &
Zarissa Windzak

|OWL PRESS|

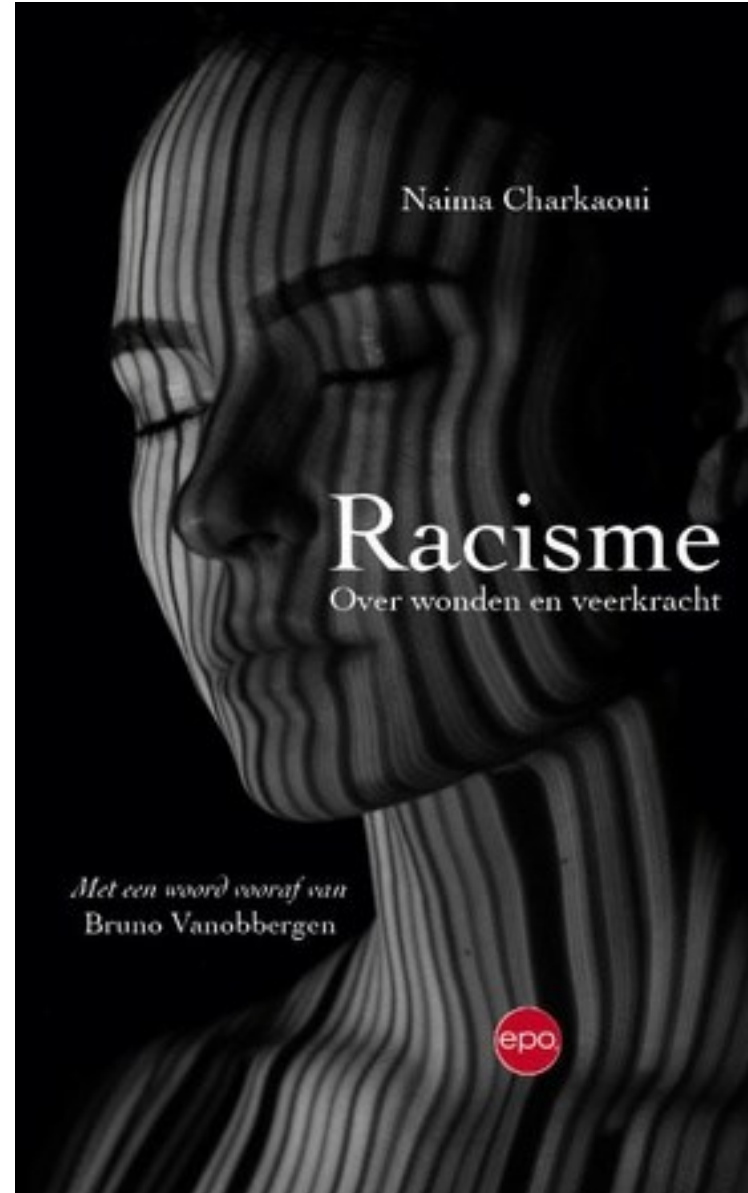
SSSST...
SSSST...
SSSST...
SSSST...

DAT
MAG JE
NIET
ZEGGEN!

*Hoe we jonge
kinderen zonder
vooroordelen
kunnen opvoeden,
en waarom dat
dringend nodig is.*

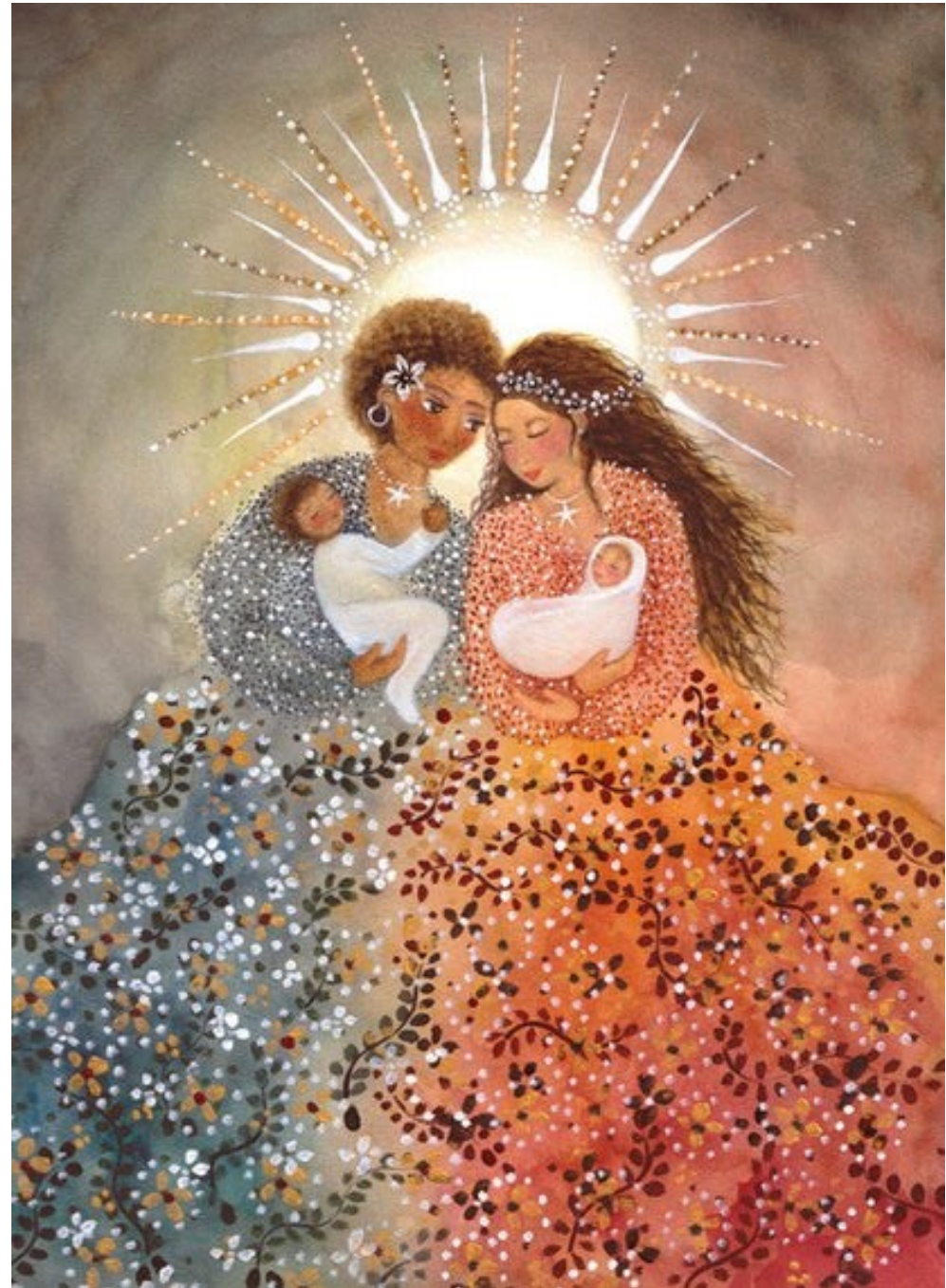

Heb aandacht
voor de wonden
van racisme en
micro-
kwetsuren bij
kinderen. En
niet alleen voor
'daders' van
racistische
uitspraken of
'micro-
agressies' (want
vaak 'niet zo
bedoeld'). Het
verhaal is NIET
klaar dan!

De oudste kleuters maken een kindtekening en tekenen zichzelf. Een kind merkt op; "mijn juiste kleur zit er niet tussen" uit 'Ramen en Spiegels' van Jolien De Ceusters

NASTREVEN PLURALISME

Etnische diversiteit komt voor in de reguliere lessen en in dagelijkse onderwerpen waar men doorgaans minder aan minderheden denkt (zoals technologie, gezondheid, wetenschap, kunsten ...).

Er gaat aandacht naar verschillen én gelijkenissen tussen etnische minderheden en de meerderheidsgroep.

Nastreven:

- Personen uit etnisch-culturele en etnisch-rationale minderheden worden regelmatig afgebeeld en besproken.
- Deze personen hebben een actieve (hoofd)rol.
- Etnische diversiteit komt voor in de reguliere lessen en in dagelijkse onderwerpen waar men doorgaans minder aan minderheden denkt (zoals technologie, gezondheid, wetenschap, kunsten ...).
- Etnische minderheden worden afgebeeld of beschreven in alle sociale klassen (arm, middenklasse, rijk).
- Sociale en economische voordelen van meertaligheid komen impliciet of expliciet aan bod.
- Minderheden komen voor als experts over verschillende onderwerpen (en niet alleen als het gaat over 'hun' cultuur).
- Fictieve personen hebben namen die courant voorkomen (Feyza, Rachida, Alican, Deniz, Burcu, Fouad, Gloria, Fabrice, Geneva, Fedoua, Aslan, Leyla, enz.).
- Etnische minderheden worden voorgesteld als heterogene groepen. Er gaat dus aandacht naar verschillen binnen en tussen verschillende gemeenschappen.
- Er gaat aandacht naar verschillen én gelijkenissen tussen etnische minderheden en de meerderheidsgroep.

VERMIJDEN | VALKUILEN

Minderheden worden gereduceerd tot één van hun mogelijke identiteiten (zoals 'moslim' of 'zwart')

Minderheden krijgen (enkel) een slachtofferrol, worden (enkel) geholpen door witte personen.

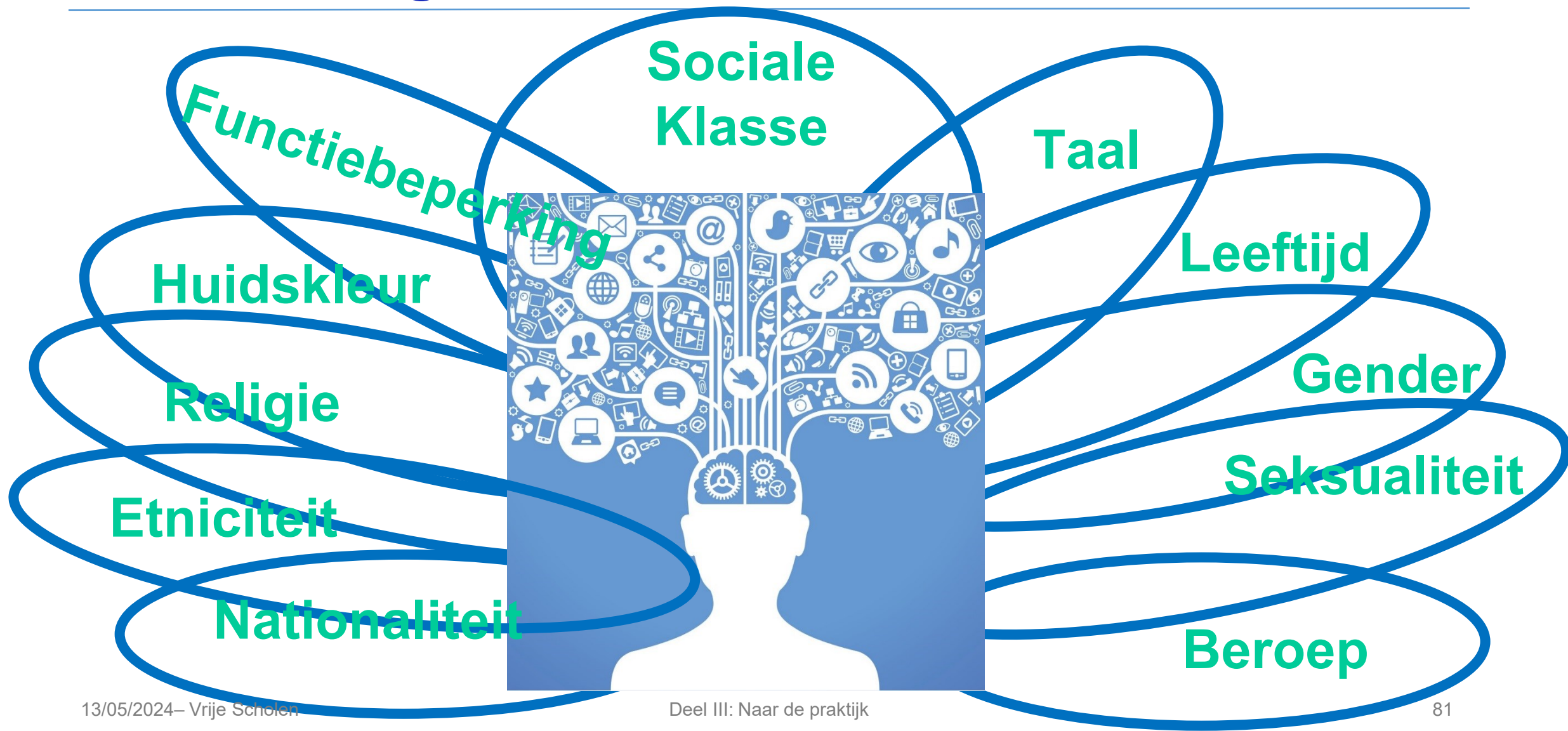
Vermijden:

- Personen uit etnisch-culturele en etnisch-rationale minderheden worden enkel afgebeeld in stereotiepe rollen (poetspersoneel, crimineel, terrorist, grappenmaker, enz.)
- Fictieve personen hebben alleen clichématige namen.
- Minderheden hebben steeds gebreken en achterstanden (deficitvisie).
- Minderheden worden voorgesteld als een groep met weinig interne verschillen.
- Minderheden worden gereduceerd tot één van hun mogelijke identiteiten (zoals 'moslim' of 'zwart')
- Minderheden krijgen (enkel) een slachtofferrol, worden (enkel) geholpen door witte personen.
- Minderheden zijn enkel oorzaak van een probleem en geen deel van de oplossing.
- Minderheden die succesvol zijn, hebben buitengewone capaciteiten of hebben buitengewone prestaties verricht.

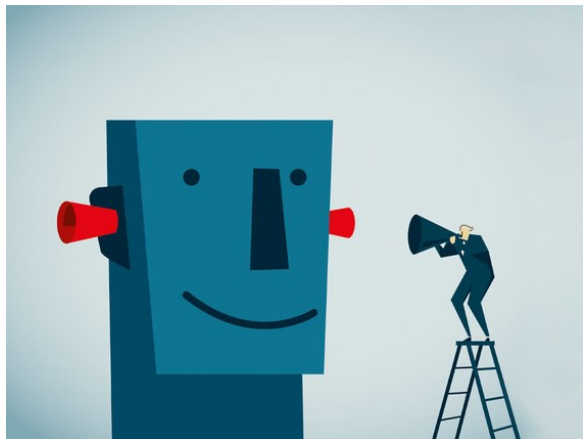
4. DOMEIN IDENTITEIT

Evidence-based inspiratie voor de praktijk ivm een pluralistische benadering van identiteit.

Meervoudige identiteiten

Micro-kwetsingen

Pluralisme: Identiteit

- We leren op school dat Vlamingen en mensen uit andere culturele groepen allemaal trots mogen zijn op hun eigen cultuur
- We leren op school dat de Vlaamse cultuur net zo waardevol is als andere culturen
- Op onze school mogen zowel kinderen van Vlaamse als kinderen van andere afkomsten dingen vertellen over hun culturen
- We bespreken op school hoe de Vlaamse cultuur is veranderd door nieuwe mensen uit andere landen
- We bespreken op school dat het belangrijk is om te praten met mensen met een andere afkomst
- We bespreken op school dat ook mensen met een andere afkomst een deel zijn van Vlaanderen

Oogst: Schoolcultuur

- Kennen we onze kinderen? Hoe leren we ze kennen? Hoe leren ze elkaars achtergrond kennen?
- Ook in witte school, ruimte creëren voor diversiteit (zonder verdunning)
- Open houding 'college'
- Kijk in de trommeltjes

Oogst: Samenleving en democratie

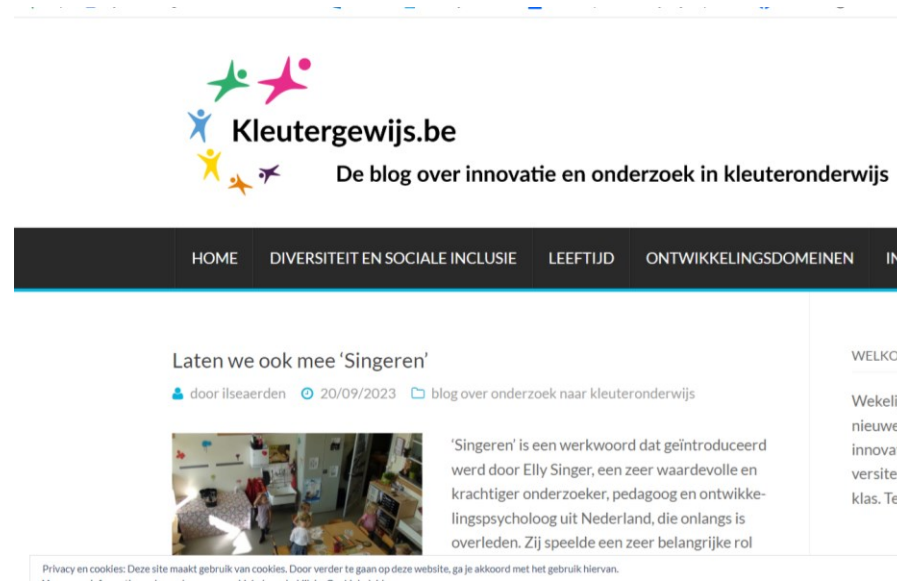
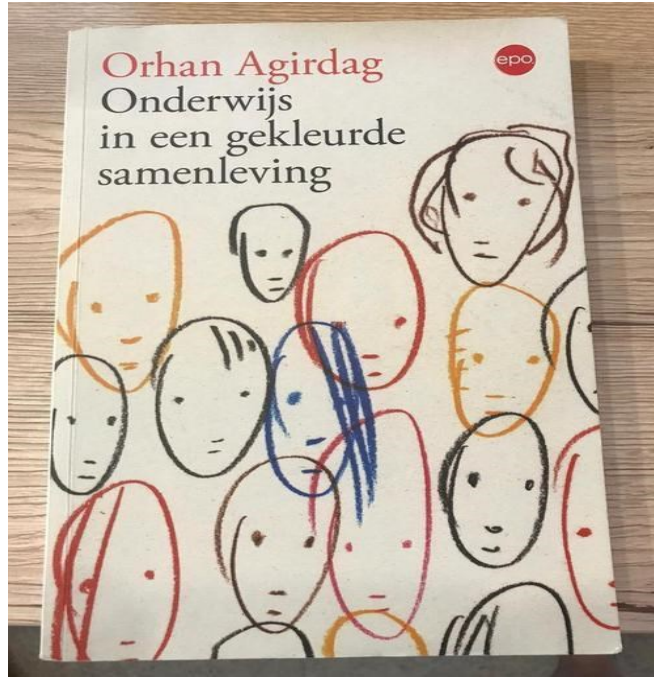

- Rechten van het kind (universeel), rechten op school in de klas
- Hoe bespreek je dat met kinderen? Leerlingenraad? Ook rondom deze thematiek.
- Beelden (taal)
- Veilige cultuur: om je uit te spreken
- Doelen burgerschap po in het leerplan, terwijl in vo mogelijk als vak ontwikkelen
- Burgerschap: noodzakelijk (overheid) of wens?
- Hoe houd je er zicht op? Methodes? Of liever niet?
- Wat haal je wel/niet binnen? Mag je hierin fouten maken? Experts?

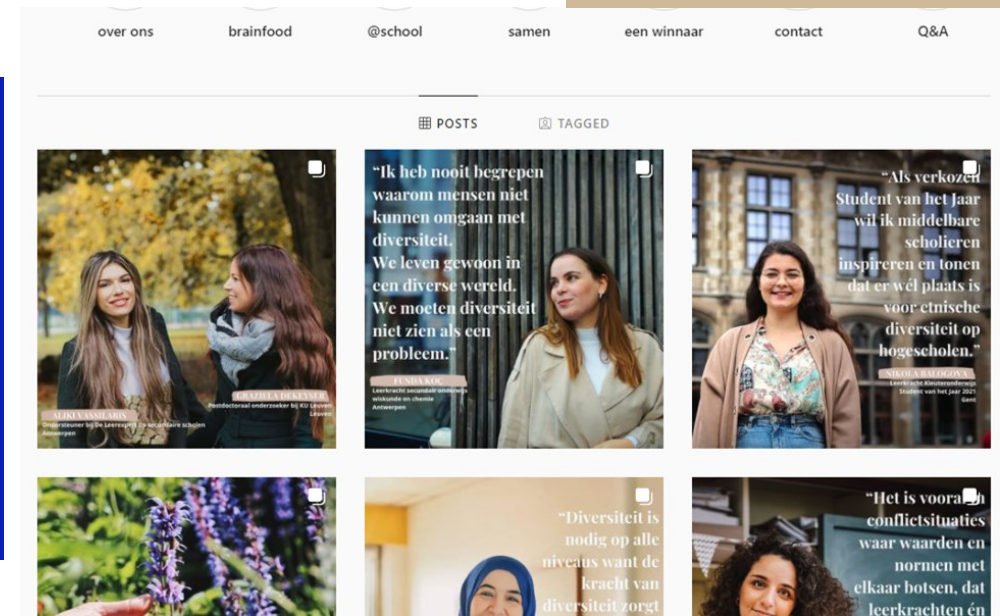
Oogst: Maatschappelijke vraagstukken

- Waarmee kan je kinderen belasten en waarmee niet?
- Worsteling

Meer inspiratie

TOOLBOX
van voormalige vzw School zonder Racisme (waar Jozefien aan meewerkte) te vinden via:
www.ecdis.be
Met pluralistische / interculturele tips en tricks per domein!

THE END

Or: This is just the beginning ;-)

Jozefien.DeLeersnyder@kuleuven.be

<https://www.ecdis.be/>

Alle inzichten i.s.m...

Sociaal & Cultureel Psychologen

K. Phalet

M. Boiger

S. Gündemir

L. Meedussen

L. Geleste

A. Jasini

G. Baysu

C. Coskan

J. Kende

Sociologen, pedagogen & Schoolpsychologen

O. Agirdag

R. Konings

S. Ruales

E. Morreel

K. Verschueren

I. Nicaise

Stakeholders

SCHOOL
ZONDER
RACISME

Vlaamse overheid

Met steun van:

